

ბუნდოვანი ცვლილებები და დახნული მენარმები

2010 წლის 21 ივლისს საგადასახადო კოდექსში შეტანილ იქნა მნიშვნელოვანი ცვლილებები, რომლებიც ხშირ შემთხვევაში ბიზნეს-გარემოს გაუარესებას გამოიწვევს. აღნიშნულ ცვლილებებში სულ სხვანაირადაა განმარტებული გადასახადის გადამხდელთან საგადასახადო სამსახურის მიერ გამოვლენილი დახატვისის დაბეგვრის საკითხები.

კერძოდ, საგადასახადო კოდექსის 143-ე მუხლის მე-8 ნაწილი ჩამოყალიბდა შემდეგი რედაქციით: „საგადასახადო ორგანოს მიერ გადასახადის გადამხდელთან ამ კოდექსით განსაზღვრული დანაკლისის გამოვლენა იწვევს პირის დაჯარიმებას გამოვლენის მომენტში ამ საქონლის საბაზრო ღირებულების 50 პროცენტის ოდენობით (მასზე განეული ხარჯისა და დღგის ჩათვლის გაუქმების გარეშე), ამასთანავე, სამართალდამრღვევ პირს გამოვლენილ დანაკლისთან დაკავშირებით შემდგომ პერიოდში საგადასახადო ვალდებულება აღარ დაეკისრება“. აღნიშნული ცვლილება ძალაში შევიდა 2010 წლის 1 აგვისტოდან. განვიხილოთ ეს ცვლილება კონკრეტულ მაგალითზე: ვთქვათ, მენარმემ სასაქონლო ზედღებულთი შეიძინა საქონელი თავისი კუთვნილი მაღაზიისთვის სულ 1000 ლარის ოდენობით, მაღაზიის ფასნამატი შეადგენდა 15 პროცენტს, ანუ, ეს საქონელი გადასახადის გადამხდელს უნდა გაეყიდა 1150 ლარად, საგადასახადო ორგანოს მიერ ჩატარებული ინვენტარიზაციით გადამხდელს გამოუვლინდა საქონლის დანაკლისი 350 ლარის (საბაზრო ფასებით) ოდენობით, აქედან გამომდინარე, გადამხდელი უნდა დაჯარიმდეს 350 ლარის 50 პროცენტით, ანუ 175 ლარით, მაშინ, როცა გადასახადის გადამხდელი სულ 1000 ლარის საქონლის გაყიდვისას მიიღებდა 150

ლარის მოგებას. ისმება კითხვა! როგორ უნდა გადაიხადოს მან 175 ლარი? ეს ძალიან ბუნდოვანია და სასწრაფოდ საჭიროებს შესაბამის ცვლილებას, რათა არ მოხდეს მენარმე პირების უფლებების შელახვა. იქვე აღნიშნულია, რომ აღნიშნული სანქცია არ გამოიყენება, თუ გადასახადის გადამხდელმა დანაკლისის შესახებ ინფორმაცია ასახა საგადასახადო ანგარიშგებაში ან/და მიანოდა საგადასახადო ორგანოს ინვენტარიზაციის ან საგადასახადო შემოწმების დაწყებამდე. თუმცა, არსად არ არის აღნიშნული, თუ როგორი კორექტირება უნდა მოახდინოს მენარმემ ბუღალტრულად დაფიქსირებული ნაშთებისა და როგორ უნდა აისახოს წლიური დეკლარაციის წარდგენისას ინვენტარიზაციით დაფიქსირებული დანაკლისი? მნიშვნელოვანადაა ასევე გამკაცრებული სანქცია გადასახადის გადამხდელთან აღურიცხავი საქონლის გამოვლენისას, კერძოდ; საგადასახადო კოდექსის 143-ე მუხლის მე-4 ნაწილით გადასახადის გადამხდელთან სააღრიცხვო დოკუმენტაციაში აღურიცხავი საქონლის გამოვლენა იწვევს პირის დაჯარიმებას გამოვლენის მომენტში ამ საქონლის საბაზრო ღირებულების ხუთმაგი ოდენობით. როგორც ვხედავთ, აღურიცხავი საქონლის გამოვლენისას ფინანსური სანქცია მანამდე მოქმედი სანქციისგან განსხვავებით ხუთჯერაა გაზრდილი. გამომდინარე აქედან, მენარ-

გიორგი ჭიჭინაია,
სოხუმის აკაკი ჩხარტიშვილის
სახელობის ეკონომიკურ-
ჰუმანიტარული
უნივერსიტეტის უფროსი
მასწავლებელი

მე-სუბიექტებს დიდი სიფრთხილე მართებთ, რათა მათ არ აღმოაჩნდეთ აღურიცხავი (უზედდებულო, უფაქტურო და სააღრიცხვო დოკუმენტაციაში აღურიცხავი საქონელი) და არ დაერიცხოთ საგადასახადო კანონმდებლობით გათვალისწინებული ფინანსური სანქციები. როგორც ე.წ. „მცირე მენარმეთა“ მიერ ბიუჯეტში გადახდილი გადასახადების ანალიზმა გვიჩვენა, უმეტეს შემთხვევაში აღნიშნული მენარმეების მიერ ბიუჯეტში გადახდილ გადასახადებს ბევრად სჭარბობს ფინანსური სანქციებით გადახდილი თანხები, რაც მეტად გაკვირვებას იწვევს და ბიზნეს-გარემოს არაჯანსაღ განვითარებაზე მიუთითებს.

საჭიროა ასევე აღვნიშნოთ საგადასახადო კოდექსის 139-ე მუხლში შეტანილ ცვლილებებზე. კერძოდ, აღნიშნული მუხლის მე-13-ე პუნქტის თანახმად, საქართველოს მთავრობა უფლებამოსილია ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ტერიტორიაზე ამ მუხლით გათვალისწინებული საგადასახადო სამართალდარღვევის ჩადენისათვის დაადგინოს ფულადი ჯარიმის განსხვავებული ოდენობები, მაგრამ არანაკლებ ამ მუხლის პირველი - მე-11 ნაწილებით დადგენილი ჯარიმების 5 პროცენტისა, ამავე მუხლის მე-14-ე პუნქტში კი აღნიშნულია, რომ საქმის გარემოებათა გამოკვლევისა და შეფასების შემდეგ საგადასახადო სამართალდარღვევის საქმის

განმხილველი ორგანო/პირი უფლებამოსილია ამ მუხლით გათვალისწინებული საგადასახადო სამართალდარღვევის ჩადენისათვის ფულადი ჯარიმის ნაცვლად პირის მიმართ გამოიყენოს გაფრთხილება. აღნიშნული საგადასახადო ცვლილებები მეტად ბუნდოვანია და ხშირ შემთხვევაში შეიძლება გადასახადის გადამხდელის უფლებების შელახვაც გამოიწვიოს, ასევე, მოსალოდნელია საგადასახადო ორგანოს მიერ არაობიექტურად იქნეს გამოყენებული აღნიშნული საგადასახადო ცვლილება და გადამხდელის დაჯარიმება სუბიექტური ფაქტორების გამოყენებით და საკუთარი შეხედულებისამებრ განხორციელდეს. გადამხდელის დაჯარიმებისას საგადასახადო ორგანოს მხრიდან არაობიექტურობის განცდას აძლიერებს ასევე ისიც, რომ არანაირი საკანონმდებლო მეთოდური მითითება, ან ფინანსთა სამინისტროს წერილი არ არსებობს იმასთან დაკავშირებით, თუ რომელი გადასახადის გადამხდელის მიმართ შეიძლება იქნეს გამოყენებული საგადასახადო ორგანოს მხრიდან დაჯარიმების ნაცვლად გაფრთხილება, რით უნდა იხელმძღვანელოს საგადასახადო ორგანოს ხელმძღვანელმა ამა თუ იმ პირის დაჯარიმებისას. დიახ, საკითხი მეტად ბუნდოვანია და ის გადამხდელის მხრიდან სამართლიან გულისწყრომას გამოიწვევს. საჭიროა აღნიშნული ცვლილებით დაინტერესდეს პარლამენტის შესაბამისი კომიტეტი. ჩემის აზრით, უნდა გაუქმდეს აღნიშნული საკანონმდებლო ცვლილება, (რომელიც ძალაშია 2010 წლის 1 აგვისტოდან), ან უკიდურეს შემთხვევაში, უნდა შეიქმნას შესაბამისი მეთოდური მითითება, რათა მკაცრად, კანონის მოთხოვნათა შესაბამისად იქნეს ჩამოთვლილი იმ კრიტერიუმებზე, რომლის დაცვა სავალდებულო იქნება საგადასახადო ორგანოს ხელმძღვანელი პირებისათვის (გადასახადის გადამხდელზე ჯარიმის ნაცვლად გაფრთხილების დაკისრებასთან დაკავშირებით). ასევე კარგი იქნება, თუ საქართველოს მთავრობა დროულად მიიღებს შესაბამის დადგენილებას, რომ საგადასახადო კოდექსის 139-ე მუხლის მე-13-ე პუნქტის მოთხოვნათა შესაბამისად, ერთნაირად არ დაჯარიმდეს ქალაქ თბილისის ცენტრში არსე-

ბული სუპერმარკეტი და მაღალმთიან სოფელში მომუშავე მინი მაღაზია, ეს საკითხი მეტად მნიშვნელოვანია და სასწრაფოდ მიღებას საჭიროებს.

მეტად ბუნდოვანია ასევე საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 10 აგვისტოს № 232 დადგენილებით „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის-შემოსავლების სამსახურის მიერ მომსახურების განვეისათვის საფასურებისა და მათი განაკვეთების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 30 მარტის №96 დადგენილებაში შეტანილი ცვლილება, კერძოდ, აღნიშნული ცვლილებით, საქართველოს ფინანსთა მინისტრი, აგრეთვე საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – შემოსავლების სამსახურის უფროსი უფლებამოსილია, მიიღოს გადაწყვეტილება ამ დადგენილებით განსაზღვრული მომსახურების განვეისათვის დადგენილი საფასურის გადახდისაგან პირის გათავისუფლების შესახებ. ბუნდოვანებას ამძაფრებს ის, რომ კანონით არ არის განსაზღვრული იმ პირთა ჩამონათვალი, რომლებიც შეიძლება გათავისუფლებული იქნენ შემოსავლების სამსახურში დაწესებული საფასურისგან. მთავრობის აღნიშნული დადგენილება უფლებამოსილებას და არა ვალდებულებას, აკისრებს ფინანსთა მინისტრს და შემოსავლების სამსახურის უფროსს საკუთარი შეხედულებისამებრ განსაზღვრონ იმ პირთა ჩამონათვალი, რომლებიც შეიძლება გათავისუფლებული იქნენ საგადასახადოში დაწესებული საფასურის გადახდისაგან. ეკონომიკაში ოდნავ მაინც ჩახედული ადამიანები დამეთანხმებიან, რომ საკითხის ასე დასმა, რბილად რომ ვთქვათ, არაკორექტულია და გადასახადის გადამხდელთა უფლებების შელახვას გამოიწვევს.

ბუნდოვანი და დაუსაბუთებელია საგადასახადო კოდექსის 208-ე მუხლში დამატებული მე-7-მე-10 ნაწილები, ამ დამატებების მიხედვით, ვადაგასული ან/და გამოსაყენებლად ან შემდგომი მიწოდებისათვის უვარგისი სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების ჩამონერისას გადასახადის გადამხდელი ვალდებულია შეატყობინოს საგადასახადო ორგანოს სასაქონ-

ლო-მატერიალური ფასეულობის ჩამონერის შესახებ (სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების სახეობის, რაოდენობისა და ღირებულების მითითებით) და ჩამონერა განახორციელოს მხოლოდ საგადასახადო ორგანოს მიერ შესაბამისი დადასტურების შემთხვევაში, ამის შემდეგ საგადასახადო ორგანო ვალდებულია სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობის ჩამონერისას პირდაპირ დაუდასტუროს ან ადგილზე გასვლით ფიზიკურად გადაამოწმოს სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობა და დაუდასტუროს გადასახადის გადამხდელს ჩამონერის დოკუმენტი. თუმცა, არსად არ არის მითითებული, თუ რამდენ დღეში უნდა მოახდინოს საგადასახადო ორგანომ რეაგირება გადასახადის გადამხდელის წერილზე სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების ჩამონერასთან დაკავშირებით. ფასეულობების ჩამონერის წესი განისაზღვრება ფინანსთა მინისტრის მიერ, რომელიც ჯერ არ არის მიღებული, მხოლოდ ფინანსთა მინისტრის მიერ დადგენილი წესის შესაბამისად უნდა მოხდეს სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების ჩამონერა. როგორც ვხედავთ, მიღებული ცვლილება მეტად დისკრიმინაციულია, აქვე გასათვალისწინებელია ისიც, რომ საგადასახადო ორგანოს მონაწილეობა ჩამონერის პროცესში ფასიანია და გადასახადის გადამხდელს მინიმუმ 300 ლარის გადახდა მოუწევს დადგენილი წესის შესაბამისად. ერთი სიტყვით, 2010 წლის 1 აგვისტოდან ძალაში შესული ცვლილებები ხშირ შემთხვევაში გაუგებარია და საგადასახადო ორგანოების მხრიდან საკითხის არაობიექტურად გადაწყვეტას შეუწყობს ხელს. ვფიქრობ, კიდევ ერთხელ უნდა გადაიხედოს, აღნიშნული საკანონმდებლო ცვლილებები.

ზემოთაღნიშნული საგადასახადო ცვლილებების ფონზე განსაკუთრებით მნიშვნელოვანს იძენს ახალი საგადასახადო კოდექსის მიღება, რომლის ძალაში შესვლა ნავარაუდევია 2011 წლის 1 იანვრიდან. იმედია, რომ ახალი საგადასახადო კოდექსის განხილვისას გათვალისწინებული იქნება ის მანკიერი მხარეები, რაც შეიძლება მოჰყვეს ძნელად აღსაქმელ საგადასახადო კოდექსს.